

Andrej Beli

SREBRNI GOLUB

Kućil!

Sa lica nezamislivo bledeg, zabrađenog u crnu maramu, na Petrovo lice gledahu Anuškinе krupne oči, tako zamišljeno, tako samouvereno, tako spokojno; strogo stajala je na pragu sa podignutom svetiljkom u ruci, što bacaše na njene voštane obrise ovlašne, krvave odbleske; njena druga ruka je, pak, otvarala vrata u tamu; i ta pružena ruka kao da mu je bespogovorno pokazivala da se zaputi tuda, gde nije video ništa osim mraka, i šuštanja lišća, i vetra koji mu je otuda bio u lice; draga sestrice, vodila ga je tamo za sobom, bez reči, dok su joj oči razgovetno govorile: „Sve-sve-sve ću ispričati: sve-sve-sve...”

Pa mogu ja i sam...

Ne, dozvolite ipak da vam to mi kažemo

.....

.....

.....

Ali ništa od toga nije među njim izgovoreno: to su govorele međusobno njihove oči; njihove usne su, pak, izgovarale neke druge reči:

Kako – zar idem o n a m o?

Naravski: u paviljonu vam je krevet namešten!

A gde je taj paviljon?

U bašti: izvoljevajte, gospodine.

Za trenutak Petar pomisli da ne bi bilo zgoreg da ponese sa sobom i mantil; ali se predomisli: radilo se o maloj razdaljini.

Prođe za njom kroz vrata.

I čudno: sve ono odsustvo svetlosti i tame, u kome se još nedavno batrgao po budžacima Lihova, sada je bilo ispunjeno mrakom koji je podrhtavao i šuštao, čisto likujući pod naletima nekog hladnog vetra, nastalog zamahom ruke njegove nove predvodnice; mrak je treperio hiljadama listića; kruškova drveta su im hrlila u susret pod svetlosni krug fenjera; u tom krugu svetlosti procvetavalo je nekakvo zelenilo; a spokojna noć se neobično širila nad njihovim glavama, prikazujući svoje svetove i sazvežđa: Petru se učini da su se oni to uputili ka zvezdama, i on čvrsto zakorača za fenjerom koji je treperio pred njim.

Evo i njega, paviljončića, u dubini bašte, kako gostoljubivo miga već upaljenim svetlima.

Ali dok je Anuška otključavala vrata, Petar na tren zadrhta:

A ovaj paviljon je – prazan?

Prazan.

I ja ću tu boraviti. Sam?

Ja ću ostati, ostaću s vama – reče ona i osmehnu se tako jednostavno; stajala je na pragu sa podignutom svetiljkom a drugom rukom je pred njim širom otvarala vrata, i činilo se da mu ta ruka, koja je počivala na vratima, strogo pokazuje njegov novi put.

Petar se osvrte i ne mogade da se nadiše vetra koji je burno udarao u njegove snažne grudi, ne mogade da se nadivi tim zvezdama koje mu je otkrivala spokojna noć; koliko li je puta to već video, ali kao da je danas sve to ugledao prvi put, i trudio se da zapamti, da ne bi više nikada zaboravio.

A ona je stajala i čekala, pokazujući vrata visoko podignutom svetiljkom.

Petar prođe ipod njene lampe: zapahnu ga zagušljiv vonj; ona zatvori vrata; sada behu oči u oči u tom zagušljivom predvorju.

Prolazeći ka dodeljenoj mu sobi za noćenje, on primeti da su podovi oprani kvansom i da se lepe uz donove; hodničič se račvao nadesno i nalevo; u sredini behu vrata; prodoše kroz njih; Petar ugleda čistu sobicu, s belom posteljom i dobrano protresenim jastucima, komodu od mahagonija, noćni stočić, umivaonik i druge noćne potrepštine – sve beše u najboljem redu: čak i pribor za pisanje na stolu, kovertе, hartija, marke; primetio je i užе, bačeno pod krevet; sve je to osvetljavala debeljuškasta lampa.

„Odavno nisam imao prilike da spavam u takvoj raskoši” – pomisli.

I još jednom prelete pogledom po sobičku; i tu primeti nad vratima otvor sa izvađenim staklom, kroz koji bi čovek, ako bi baš hteo, mogao da promoli glavu, prethodno stavivši hoklicu pred vrata; sve je to besciljno razgledao (baš kao i svi rasejani ljudi, koji nepotrebne stvari trenutno zapažaju, dok im ono glavno obavezno izmiče pažnji).

Poslednji put se osvrnu na svoju novu prijateljicu, koja ga je razumela i bez izgovorenih reči. „Mila, rođena sestrice” – spopade ga neko sažaljenje, i beskrajna privrženost, i želja da joj se poveri, da joj sve kaže, da podeli s njom, da bratski celiva ta beskrvna usta i da šapne onako kako se šapuće samo posle dugog rastanka: „No?”

I on reče:

No?

A ona mu se duboko, ozbiljno pokloni; kao mlada monahinja, koja se klanja ikoni u crkvi sve do zemlje, iz pasa.

No?

Ona čvrsto zatvori za sobom vrata; i nesta iza njih. Petar ostade sam.

Još dugo je sedeo, nagnut nad stolom; pisao je Kaći, grozničavo, žurno, kao da je želeo da u tom jedinom pismu izrazi celog sebe, da objasni sve ono što mu nije bilo jasno proteklih dana i što je sada odjednom postalo sasvim objašnjivo ponašanje; poverujmo Petru da je te svoje reči i – našao; on adresova pismo, zalepi marku, gurnu pismo u džep od sakoа; a sve to još sedeći za stolom: „Mila

sestrice – ti si mi otvorila oči; ti se me vratila sebi...” Petrova duša se kupala u suzama: već je zapao u zanos: i učini mu se da je Lihov ostao iza njegovih leđa, i da ide po pustom polju, sa gorko-ljutkastim travkama među prstima, da gleda kako nebesko rumenilo kotrlja niz polje žučkasto biserje; na grudima mu behu dodiri nevidljivih prstiju, na ustima – celovi nežno uzdrhtalih usana; sve dalje hođaše on po pustome polju vođen tijanom pesmom bez reči; i sve mu se pričinjavao onaj od pamtiveka znan, davno zaboravljeni, sestrinski glas: „Dodi k meni – dodi, dodi!”

Čujem, i vraćam se...

I onda se povrati: biće da ga je probudio šušanj i, kada se osvrnuo, vrata od njegove sobe behu otvorena.

No?

U vratima ugleda tužno, tek ovlaš podrugljivo Anuškinu lice, sve u belom:

Da vam ne treba štogod?

No?

Ona se izazivački nasmeja; i činilo se da joj i samoj teško pada da izgovori nepovezane reči, koje zaparaše Petrov sluh:

Pa nalazila sam se podikojem mladom gospodinu...

A šta to može da mi treba?

Ne znam ja šta treba mladim ljudima...

Ne, ne treba – grubo odseče Petar.

I tu on vide kako joj ruka krete ka ključu koji je bio u vratima s njegove strane.

Ne, ostavite: preko noći ću da zaključam vrata.

I on hitro polete prema vratima, ali ona ih brzim pokretom zalupi pred njegovim nosom, tiho se smejući i podrugujući se, ali s nekim nezemaljskim žarom.

Petar je sada bio zaključan.

I sve mu posta jasno: on ugasi lampu i osta u potpunom mraku; kada je pritrčao prozoru bez kapaka, s namerom da izbije okno, uz samo staklo ugleda nečije lice koje ga je drsko gledalo pravo u oči; vide pod prozorom kako brzo promiču nekakve svetiljke u rukama tamnih figura, koje su mu živahno mahale rukama; tada on polete k vratima i sa užasom stade da prisluškuje i da motri na prozore; u prozorima su nastavile da promiču male tamne siluete, dok je iza zida sve bilo tiho, mađa se iz otvora nad vratima lelujaao plamen sveće; Petar u hipu podmetne hoklicu uz vrata i, skočivši na nju, proturi glavu kroz otvor: ugleda nečija četvora, uzajamno pribijena, tamna leđa i četiri ista takva kačketa, pognuta uz sama vrata; lica nije razabrao; odskočio je s namerom da izvuče svoj bokser; i tek tada se seti da ga je ostavio u kući, zajedno sa palicom i sivim mantilom. Tu shvati da je sve gotovo.

Gospode, šta je ovo, šta se to događa?

Uroni lice u šake, okrete se i zaplaka, kao napušteno dete.

Zašto?

Ali smerni glas mu krotko uzvрати:

A Kaća?

Stojeći u uglu, on shvati da je svaki otpor suvišan; kroz mozak mu munjevito prođe samo jedna molba: da o n i brzo i bezbolno obave nad njim ono, što još uvek nije imao snage da imenuje; ali još uvek je verovao, još uvek se nadao:

Kako, kroz nekoliko kratkih trenutaka biću...”ono”?

Ali tih nekoliko kratkih trenutaka oteglo se kao hiljade godina.

Otvorajte brže, otvarajte! – viknu on kao tuđim glasom, cepteći u sebi: „Gospode, šta je ovo, Gospode, šta mi se dešava? Šta je ovo sa mnom?...”

Svojim krikom i pozivom da nad njim izvrše ono što je zamišljeno, on kao da je sam ispod proživljenog života potpisao: „smrt”.

Tada zvecnu brava, i o n i udoše; do tog trenutka o n i su još uvek premišljali da li da prestupe sudbinski prag: pa i o n i behu ljudi; ali sada se o n i pojaviše.

Petar vide kako se vrata lagano otvaraju i kako velika tamna mrlja, trupkajući sa osam nogu, nadire u sobu; a video je tako što im je sveća iz hodnika osvetljavala put; nečija tamo ruka, koja je držala sveću, podrhtavala je. Ali oni ga još nisu videli, mađa su se oprezno kretali pravo prema njemu; i zaustaviše se; i nečije lice se nadnese nad njega, sasvim obično lice, pre uplašeno negoli zlo, i on uputi šapat u pravcu toga lica...

Zašto vi to, braćo, mene?

Tras: oslepljujući udarac ga obori s nogu; klateći se, on oseti da je već pričučnuo: tras – još snažniji udarac; i ništa; trzaj, otrgnuće -

.....
.....

Deder još!..

A?

Vuci, vuci!...

„Trup-trup-trup” – trupkale su u mraku noge.

– Uže!

– Gde ga je?..

– Onomad...

„Trup-trup-trup” – trupkale su u mraku noge; i prestadoše da trupkaju; u dubokom ćutanju čuli su se uzdasi četiriju povijenih, rame uz rame sraslih leđa nad nekakvim predmetom; zatim kao neko razgovetno krckanje probijenih grudi; i opet tišina...

„Trup-trup-trup”, - zatrupkaše u mraku noge

.....
.....

Petar je u etru proživio milijarde godina; video je svu onu divotu koja je skrivena od očiju smrtnika; i tek nakon toga se blaženo vratio, blaženo otvorio oči, i

blaženo ugledao

.....
.....
kako se nad njega nadnelo neko bledo lice, ubrađeno u tamnu maramu; i s toga lica su na njegove grudi kapale suze i u uznetim rukama tog pečalnog lica, kao pobodeno raspeće, lagano se spuštalo teško srebro.

„Sestrice rođena” – začu se negde – tamo.

„Počivaj, braco” – odazva se odatle.

Ona mu još živom zaklopi oči; on ode, i više se ne vrati...

Pri prvim nagoveštajima sumornog svitanja na stolu je igrao žuti plamen sveće; u sobici su stajali sumorni, nezlobivi ljudi, a na podu je grozničavo disalo Petrovo telo; bez okrutnosti, nepokrivenih lica o n i stajahu nad telom, radoznalo razgledajući svoje delo: i samrtnu modrinu, i tanku struju krvi koja je curila iz usne, verovatno zagrizene u žaru borbe.

Jošte je živ...

Diše!

Pričvrli ga...

Nadneta žena ga pokri srebrnim golubom.

Ostavi: pa on je - naš braca!

Ne, on je izdajnik, – ogłosi se iz ugla Suhorukov, zavijajući cigaru.

Ali ona se okrete i prekorno kaza:

Ne možemo znati: može biti da je i braca.

I začu se sa svih strana saosećajni šapat:

Jadničak!

Nije dotučen...

Ispušta dušu!

Ispustio je!

Carstvije mu nebesno!..

Jesu li ašovi spremni?

Spremni.

A kuda?

Pa u povrtnjak.

I opet se iz ugla začu razgovetan glas:

Ovom sam ga njegovom sopstvenom palicom, koju mi je na putu otimao.

Skinuše mu odelo; telo uvše u nešto (biće da je u asuru); i ponesoše ga.

Napred je išla žena raspuštene kose sa prikazom goluba u rukama

.....
.....
Jutro beše sveže: čuo se šumor drveća; purpurne niti paperjastih oblačaka, svetlonosno krvareći, šarahu nebo vedrim strujicama.

– odlomak –

(Sa ruskog prevela Draginja Ramadanski)